

Dyrektor Interaktywnego Centrum Bezpieczeństwa
ma zaszczyt zaprosić na wykład i warsztaty pod tytułem:

Źródła zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

prowadzony przez dr hab. inż. Grzegorz Ślaski

z Politechniki Poznańskiej, który odbędzie się 19 stycznia 2015 r. o godzinie 13:30

Ważnym aspektem jest uświelenie rozumienia istoty zagrożeń w zderzeniach pojazdów i innych możliwości ich ograniczania przez systemy bezpieczeństwa biernego a tym samym zbudowanie wewnętrznej potrzeby właścicieli wypracowania takich elementów jak pasy czy poduszki powietrzne wraz ze świadomością ich ograniczeń.

W trakcie wykładu przedstawiona zostanie fizyka i biomechanika interakcji wypadków samochodowych, przybliżone dane o zderzeniach i granicach wytrzymałości zderzeniami pojazdów oraz powstawanie ich z ograniczeniami ludzkiego organizmu.

Podczas warsztatów instruktorzy Szkoły Auto SKODA uświadomią, że nasze bezpieczeństwo jako uczestników ruchu drogowego w największym stopniu zależy od nas samych.

Agenda

13:30 Rozpoczęcie wykładu 13:00 Panel dyskusyjny z ekspertami i warsztaty bezpieczeństwa

Informacja o prelegencie

 Dr hab. inż. Grzegorz Ślaski, Politechnika Poznańska, Wydział Mechaniczny, Instytut Transportu i Inżynierii Samochodowej (IIS).

Naukowo odnosi się do zderzeń i zderzeń w zderzeniach samochodowych – jako hazardu samochodowego – eksperymentalny dynamik pojazdów (w tym zagadnieniami dynamicznego zderzenia, kinematyki i biomechaniki – ruchu – oraz – energetyki) – ruchu samochodów. Wykłada o wielu projektach i stronach (na przykład).

dr hab. inż. Grzegorz Ślaski

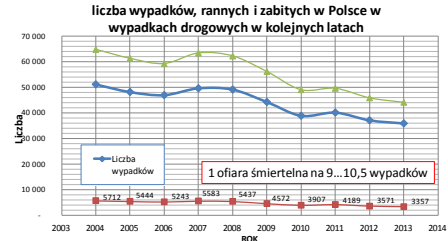
Serdecznie zapraszamy!

SKODA Auto Lab Interaktywne Centrum Bezpieczeństwa ul. Głogowska 425, 60-034 Poznań
Kontakt: infocentrum@icb.poznan.pl lub +48 660 330 330 | www.icb.poznan.pl

Wypadki samochodowe - statystyki

- ilość wypadków w Polsce
- ilość rannych i zabitych

liczba wypadków, rannych i zabitych w Polsce w wypadkach drogowych w kolejnych latach

Rok	Liczba wypadków	Ranni	Zabici
2003	5712	5243	5583
2004	5444	5437	4573
2005	5243	3907	4189
2006	5583	3571	3557
2007	5437		
2008	4573		
2009	3907		
2010	4189		
2011	3571		
2012	3557		
2013			
2014			

1 ofiara śmiertelna na 9...10,5 wypadków

Co jest przyczyną obrażeń pasażerów w zderzeniach samochodów?

Politechnika Poznańska | WMRIIT | Grzegorz ŚLASKI

Źródła zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

ŹRÓDŁA ZAGROZEŃ ZDROWIA I ŻYCIA W WYPADKACH SAMOCHODOWYCH

FIZYKA I BIOMECHANIKA W ZDERZENIACH SAMOCHODÓW

Politechnika Poznańska | WMRIIT | Grzegorz ŚLASKI

Źródła zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

Przyczyny obrażeń

- Przyczyny obrażeń w zderzeniach samochodów


```

    graph TD
      A[Zderzenie samochodu z przeszkodą  
(Inny samochód, drzewo, budynek...)] --> B[Fizyka zderzenia]
      B --> C[Bezpieczeństwo bierne samochodu]
      C --> D[Biomechanika człowieka]
      D --> E[Obrażenia pasażera/kierowcy]
  
```

Fizyka zderzenia

- energia kinetyczna
- zmiana prędkości
- sila bezwładności

Bezpieczeństwo bierne samochodu

- struktura nadwozia
- pasy bezpieczeństwa
- poduszki gazowe

Biomechanika człowieka

- odporność tkanek organizmu na
- sily
- przyspieszenia

Obrażenia pasażera/kierowcy

- obrażenia zewnętrzne i wewnętrzne
- skala obrażeń

Politechnika Poznańska | WMRIIT | Grzegorz ŚLASKI

Źródła zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

Fizyka hamowania

Samochód jadący posiada energię kinetyczną

$$E_k = (mv^2)/2$$

Samochód stojący posiada energię kinetyczną:

$$E_k = 0$$

hamowanie

Co się stało z tą energią?
- jest wytracana przez pracę sił hamowania:

$$E_k = W_h = F_h \cdot s_h$$

Sila hamowania stała ograniczona przyczepnością:

- maksymalnie tyle ile siła ciężkości samochodu (na pasażera działa siła maksymalnie równa jego ciężarowi – na dorosłego ok. 70 kG)
- normalnie ok. 10...15 % ciężaru samochodu (na pasażera działa siła maksymalnie równa jego ciężarowi – na dorosłego ok. 7...12 kG)

Politechnika Poznańska | WMRI | Grzegorz ŚLASKI
Zródła zagrożzeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

Efekty ograniczenia siły hamowania

- Zmienna droga hamowania zależna od początkowej energii kinetycznej (tym samym od kwadratu prędkości)

Prędkość [km/h]	Droga hamowania [m]
0	0
10	10
20	20
32	32

Politechnika Poznańska | WMRI | Grzegorz ŚLASKI
Zródła zagrożzeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

Efekty ograniczenia siły hamowania

Brak możliwości kierowania

Wypadki z podłożem śnieżnym powodują brak możliwości kierowania

Limit sił hamowania:

- suchy asfalt $\approx 0,8$ ciężaru samochodu
- mokry asfalt $\approx 0,5$ ciężaru samochodu
- śnieg $\approx 0,3$ ciężaru samochodu

Politechnika Poznańska | WMRI | Grzegorz ŚLASKI
Zródła zagrożzeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

Fizyka hamowania – ile to trwa?

0,0 s

Zmiana prędkości

Sily hamowania (są ograniczone)

$$a_H = \frac{\Delta v}{\Delta t} = \frac{F_{sH}}{m}$$

Masa samochodu

Czas hamowania

Jednostki:

- km/h / s
- m/s / s = m/s²

Politechnika Poznańska | WMRI | Grzegorz ŚLASKI
Zródła zagrożzeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

Fizyka zderzenia

Samochód jadący posiada energię kinetyczną: $E_k = (mv^2)/2$
 Samochód stojący posiada energię kinetyczną: $E_k = 0$
 Co się stało z tą energią?
 – jest wytracana przez pracę sił hamowania: $E_k = W_z = F_z \cdot S_z$

Droga hamowania ograniczona długością strefy zgniotu samochodu:

- maksymalnie ok. 0,5-0,6 m.
- siła „hamowania” rośnie z kwadratem prędkości i zatrzymywaną masą – przy 50 km/h

Zmieniła siła „hamowania”
 (dla dorosłego człowieka wartość średniej siły działającej w pasach)

Źródła zagrożeń zdrowotnych i życia w wypadkach samochodowych

Hamowanie a zderzenie

Podstawowa różnica pomiędzy hamowaniem a zderzeniem (względem hamowania):

- droga „wyhamowania” – 30 razy krótsza
- siła „wyhamowania” – 30 razy większa

Przykładowo:
 Prędkość początkowa 50 km/h,
 Przyczepność 0,8

360 000 N
12 000 N

0,4 m **12 m** **droga**

Pole obu prostokątów - praca zatrzymania - jest takie samo 144 000 J

Źródła zagrożeń zdrowotnych i życia w wypadkach samochodowych

Hamowanie a zderzenie

Hamowanie z 50 km/h

Opóźnienie 8 m/s^2
 0,8 g

15 000 N \approx 1500 kg

15 000 N \approx 1500 kg

Hamowanie – 12 metrów

Zderzenie

Opóźnienie 240 m/s^2
 24 g

360 000 N \approx 36 000 kg

15 000 N \approx 1500 kg

Odształcenie kontrolowanej strefy zgniotu – 0.4 metra

Źródła zagrożeń zdrowotnych i życia w wypadkach samochodowych

Siła bezwładności

Siła hamowania i siła zderzenia równa jest sile bezwładności ciała, którego prędkość zmieniamy

$F_b = ma$

Zmiana prędkości może być:

- spowalnianiem:
 - zderzenie czołowe
 - zderzenie boczne w trakcie zarzucania pojazdu
 - „dachowanie” w końcowej fazie
- przyspieszaniem:
 - uderzenie od tyłu
 - zderzenie boczne prze inny pojazd
 - „dachowanie” w początkowej fazie

Druga zasada dynamiki Newtona - 1687 r.

Źródła zagrożeń zdrowotnych i życia w wypadkach samochodowych

Różnica mas a zmiana prędkości

Źródło: zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

urazy i obrażenia

- urazem określa się zadziałanie energii na ludzkie ciało (organizm poszkodowanego), w wyniku którego powstają różnego rodzaju obrażenia ciała
 - w wypadkach ta energia w formie mechanicznej przejawia się w działaniu siły
- obrażenie - skutek biologiczny urazu (np., rany, otarcia, złamania)
- obrażenia można rozpatrywać dla:
 - układów narządów – zespołów narządów
 - narządów – zespołów tkanek
 - tkanek – zespołów komórek
 - komórek
- kryteria prawdopodobieństwa odniesienia obrażeń
 - mieralne wielkości fizyczne

narzędzie badań – manekin antropomorficzny

Źródło: zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

Zagrożenia dla pasażerów w zderzeniu

Podstawowe trzy główne mechanizmy powstawania obrażeń zwykle ujawniane podczas zderzenia to:

- Mechanizm obciążeń mechanicznych** – ściskanie i rozciąganie ciała powoduje urazy jeśli przekroczone zostaną granice obciążeń elastycznych. Obrażenia mogą powstać podczas wolnej deformacji (złamania) lub w przypadku uderzeń o bardzo dużej prędkości.
- Mechanizm obciążeń wiskotycznych** – charakter impulsowy obciążenia ciała podczas wypadku generuje powstanie **fali mechanicznej** w ludzkim ciele, która powoduje wewnętrzne obrażenia jeśli przekroczone zostaną tzw. Wiskotyczne granice tolerancji.
- Mechanizm obciążeń inercyjnych** – obciążenie w postaci przyspieszenia (opóźnienia) powoduje rozzerwanie wewnętrznych struktur ze względu na **siły masowe**.

TRZY ZDERZENIA W JEDNYM WYPADKU!!!

Źródło: zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

AIS – skrócona skala ciężkości obrażeń

AIS (Abbreviated Injury Scale, od 1969 r.) – skrócona skala ciężkości obrażeń – system opisowej oceny stopnia ciężkości obrażeń człowieka, m.in. będących efektem wypadków drogowych. Obrażenia są uszeregowane w skali sześciostopniowej i uzupełnione o dwa przypadki skrajne - brak obrażeń (0) i obrażenia niezrębane (9).

AIS	stopień ciężkości	Obrażenia (przykłady)	śmiertelność w %
0	bez obrażeń		0,00
1	nieznaczny	otarcia, rany ciepłe, zgniecenia, uderzenia, złamanie żeber, oparzenia 1 - 2-ego stopnia, do 10 % powierzchni ciała	0,00
2	średni	otarcia i uderzenia na dużych powierzchniach rozległe urazy części miękkich ciała lekkie wstrząśnienie mózgu z amnezją oparzenia 2-ego stopnia, do 15 % powierzchni ciała	0,07
3	ciężki	złamanie czaszki bez wypłynięcia płynu mózgowo-rdzeniowego wstrząśnienie mózgu z utratą świadomości odma płucna oparzenia 2-ego stopnia, do 25 % powierzchni ciała	2,91
4	duże zagrożenie życia, przecięnie prawdopodobne	złamanie czaszki z wypłynięciem płynu mózgowo-rdzeniowego wstrząśnienie mózgu z utratą świadomości do 24 h perforacja klatki piersiowej oparzenia 2-1 3-ego stopnia, do 35 % powierzchni ciała	6,88
5	stan krytyczny: przetrzycie - niebezpieczne	złamanie czaszki z krwawieniem pnia mózgu pęknięcie lub urwanie organu oparzenia 2-ego stopnia, do 90 % powierzchni ciała	32,32
6	maksymalny oceniany jako praktycznie bez możliwości przetrzycie	ciężkie zniszczenie głowy, rozdarcie pnia mózgu złamanie podtawicy czaszki zniszczenie klatki piersiowej, rozdarcie lub pęknięcie aorty oddzielenie tkanki płucnej od śródnic	100,00
9	niezręczny		niezręczny

Źródło: zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

obrażenia tułowia

Obrażenia tułowia (klatki piersiowej i jamy brzusznej):

- Złamania żeber i mostka - efekt głównie obciążeń mechanicznych**
 - często towarzyszy im występowanie uszkodzeń opłucnej (odma, krwiak)
 - prawdopodobnie także obrażenia śledziony i wątroby
 - Inne obrażenia organów wewnętrznych
- Obrażenia organów wewnętrznych – efekt głównie obciążeń inercyjnych**
 - uszkodzenia aorty i wielkich pni naczyniowych
 - powstanie odmy opłucnej, krwiaka,
 - obrażenia tkanki płucnej (stłuczenia i rozzerwania)
 - uszkodzenia mięśnia serca
 - rozerwanie przepony,
 - rozerwanie wątroby i śledziony
 - stłuczenia nerek
 - uszkodzenia jelita

Powikłania:

- zapalenie, powikłania zakrzepowo-zatorowe,

Politechnika Poznańska | WMRI | Grzegorz ŚLASKI
Źródła zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

tułów - mechanizm obciążeń mechanicznych

W szczególności odniesiony do klatki piersiowej i wynikający z deformacji klatki piersiowej powodowanej:

- uderzeniem o kolo kierownicy (gdy brak pasów)
- oddziaływaniem pasa bezpieczeństwa

Przyjęte kryterium największego ugięcia klatki piersiowej dla obrażeń AIS ≤ dla 50% mężczyzny:

- 76.2 mm dla rozłożonego obciążenia (USA);
- 50.0 mm dla skoncentrowanego obciążenia (Europa)

Politechnika Poznańska | WMRI | Grzegorz ŚLASKI
Źródła zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

obrażenia tułowia

mechanizm powstawania obrażeń

- ściśnięcie ⇒ wielkość ugięcia
- urazy wiskotyczne ⇒ V * C prędkość * chwilkowe ugięcie
- Obciążenia inercyjne ⇒ przyspieszenia klatki piersiowej - g (dyskusyjne)

Mechanizmy i ich zakładane kryteria prawdopodobieństwa wystąpienia obrażeń tułowia

Politechnika Poznańska | WMRI | Grzegorz ŚLASKI
Źródła zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

tułów - mechanizm obciążeń inercyjnych

Przyjmowana wartość graniczna:
60 g powyżej 3 ms – dla obrażeń AIS < 3 dla 50% mężczyzny (wyniki badań z lat 70 – Merz)

Mechanizm powstawania poprzecznego rozerwania aorty spowodowanego działaniem sił bezwładności podczas zderzenia czołowego

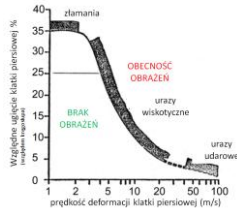
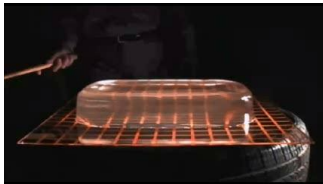
Politechnika Poznańska | WMRI | Grzegorz ŚLASKI
Źródła zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

tułów - mechanizm obciążeń wiskotycznych

(wyniki badań General Motors z końca lat 80)

Mechanizm obrażeń groźny dla tkanek miękkich tułowia.

Wskazuje na zagrożenie dużej prędkości odkształcenia przy nawet niedużej wartości

Politechnika Poznańska | WMRI | dr hab. inż. Grzegorz ŚLASKI

Źródło: zagrożenia zdrowotne i życie w wypadkach samochodowych

Kryterium obrażeń głowy

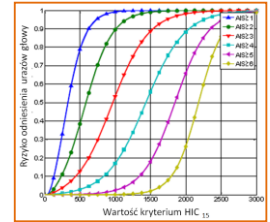
Kryterium HIC (Head Injury Criterion) – zweryfikowane kryterium przewidywania prawdopodobieństwa złamań kości czaszki i urazów mózgu różnego stopnia na podstawie pomiaru opóźnienia głowy.

Matematycznie:

$$HIC(\Delta t_{max}) = \max_{t_1, t_2} \left[\left(\frac{1}{t_2 - t_1} \int_{t_1}^{t_2} \ddot{a} dt \right)^{2.5} (t_2 - t_1) \right]$$

Kryterium HIC a ryzyko odniesienia obrażeń

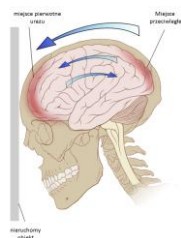
Politechnika Poznańska | WMRI | dr hab. inż. Grzegorz ŚLASKI

Źródło: zagrożenia zdrowotne i życie w wypadkach samochodowych

urazy głowy (czaszki i mózgu)

Traumatyczne urazy mózgu powodują obrażenia mózgu wskutek oddziaływania siły fizycznej:

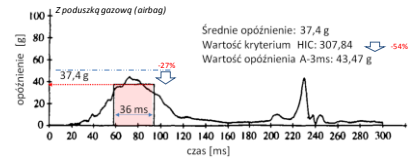
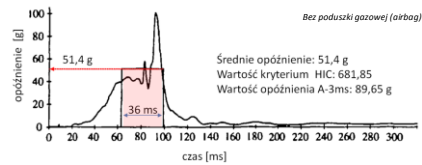
- wewnątrzczaszkowy - uderzenie w tę wewnętrzną część czaszki powodujące napięcia i zmiążdżenia
- zewnątrzczaszkowy - powstać może poprzez penetrację czaszki, jak na przykład pociskiem przebijającym czaszkę i wchodzącym do mózgu.

Politechnika Poznańska | WMRI | dr hab. inż. Grzegorz ŚLASKI

Źródło: zagrożenia zdrowotne i życie w wypadkach samochodowych

HIC – sposób obliczania

Politechnika Poznańska | WMRI | dr hab. inż. Grzegorz ŚLASKI

Źródło: zagrożenia zdrowotne i życie w wypadkach samochodowych

Struktura nadwozia – ochrona przed 1 zderzeniem

Béla Barényi z Mercedes Benz – 1951 rok – patent na strefę kontrolowanego zgniotu

Strefa kontrolowanego zgniotu

Strefa kontrolowanego zgniotu

Sztwna klatka pasażerska

2860

1) Sześć-kołowy samochód bezkarowy z przednią i tylną...
 2) Sześć-kołowy samochód bezkarowy z przednią i tylną...
 3) Sześć-kołowy samochód bezkarowy z przednią i tylną...
 4) Sześć-kołowy samochód bezkarowy z przednią i tylną...

Źródła: zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

Politechnika Poznańska | WMRI | Grzegorz ŚLĄSKI

Deformacja nadwozia jako ogranicznik sił

Źródła: zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

Politechnika Poznańska | WMRI | Grzegorz ŚLĄSKI

Deformacja nadwozia jako ogranicznik sił

Sila

Ochrona przestrzeni pasażerskiej

Kompaktowość i ochrona wnętrza

Ochrona pierszego i drobne kolizje

Droga deformacji

Ultra High Strength Steel 22% 17% 15% 10%

Extra High Strength Steel 22% 17% 15% 10%

Very High Strength Steel 22% 17% 15% 10%

High Strength Steel 22% 17% 15% 10%

Steel 22% 17% 15% 10%

Aluminium

E [MJ/m³]

sztywny próbnik nadwozia

wielki próbnik nadwozia

L_0 [m]

Źródła: zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

Politechnika Poznańska | WMRI | Grzegorz ŚLĄSKI

Integralność kabiny a pasy i airbag

Źródła: zagrożeń zdrowia i życia w wypadkach samochodowych

Politechnika Poznańska | WMRI | dr hab. inż. Grzegorz ŚLĄSKI

Wytrzymałość kabiny jest ograniczona

Test zderzeniowy przy 195 km/h

Politechnika Poznańska | WMRT | dr hab. inż. Grzegorz ŚLĄSKI Źródła zagrożeń zdrowotnych i życia w wypadkach samochodowych

z pasami i bez

Politechnika Poznańska | WMRT | Grzegorz ŚLĄSKI Źródła zagrożeń zdrowotnych i życia w wypadkach samochodowych

Ochrona dorosłych – utwierdzenie - pasy

1959 – Volvo – po raz pierwszy serijnie zainstalowano 3-punktowe pasy bezpieczeństwa

JAK PASY CHRONIĄ PASAŻERÓW:

1. Pozwalają osobie chronionej „wyhamować” w kontrolowany sposób i możliwe jak najdłużej trwający, taki w jaki wyhamowywany jest środek samochodu, zmniejszając wartość sił wyhamowujących a wydłużając drogę „wyhamowania”.
2. Przytrzymują (utwierdzają) osoby chronione mocując je za najmocniejsze części szkieletu – dla starszych dzieci i dorosłych są to biodra i ramiona. Dla dzieci i niemowląt konieczne jest przytrzymanie całego ciała – nie ma najmocniejszych części.
3. Rozkładają siły przytrzymujące na dużą część ciała unikając nadmiernego nacisku na pojedyncze części ciała.
4. Chronią głowę i górne części ciała przed drugim uderzeniem w wypadku – w kierunku w kierunku lub deskę rozdzielczą, w słupki dachu.
5. Zabezpieczają przed uderzeniem pasażerów w samochodzie nawzajem o siebie.
6. Chronią przed wyrzuceniem z samochodu – osoby wyrzucone z samochodu mają 4 razy mniejsze szanse przeżycia.

Politechnika Poznańska | WMRT | Grzegorz ŚLĄSKI Źródła zagrożeń zdrowotnych i życia w wypadkach samochodowych

pasy i poduszki – ochrona przed 2 zderzeniem

64 km/h – zderzenie z deformowalną barierą , 40% przekroczenie
Samochód typu van – ten sam model z 1992 i 1998

Kategoria	Airbag	No Airbag
przyspieszenie szczytowe	80	304
przyspieszenie 3 ms	80	214
HIC	700	1000
HIC - 15 ms	4651	552

Politechnika Poznańska | WMRT | Grzegorz ŚLĄSKI Źródła zagrożeń zdrowotnych i życia w wypadkach samochodowych

Dziękuję za uwagę